

اولوردی . تورکرک علیهنده پک غرضکارانه افترااری محتوی اولدینی موسیو «لوران» طرفندنده تسلیم ایدیلن روم ، ارمنی ، کورجی منبعلرینک ، سلجوقیلری ، یاقوب کچن مستولی و ناپایداری برقوت کی کوسترمه لری، طبیعی شایان اعتماد دکدر . اون سنه لک قیصه برمدته ایسه، تورکرک، پک طبیعی اولارق، ثابت برشی وجوده کتیره مزاردی . بویوک و ذی شوکت سلجوقی سلطنتنه و اورته آسیادن متادی کلن اوغوز کتله لرینه استناد ایدن بو استیلایی ، بیزانس، هیچ برصورتله دوردورمق قدرتنه مالک دکدی ؛ و بوتون غیرت لرینه رغماً دوردورامادی ده . بو ادعا یه قارشلی ، بیزانسیک سائر جبهه لرده مشغول اولدینی ایلری سوروله مز، چونکه تورکرک ده عین صورتله مشغول ایدیلر؛ و داهاقوتلی دشمنلر قارشینده، اکثریا ، بیزانسیک مهم دشمن عد اتمیورلردی .

تایخنک یا کلشلفنه و تفرعاتده کی شایان تنقید برچوق نقطه لرینه رغماً، موسیو «لوران» کی بو اثری، آناتولی تاریخیه اوغراشانلر ایچون چوق شایان استفادهدر . اوراده کی معلوماتی مؤلفک استفاده ایدمه دیکی شرق منابعیه قارشیشلاشدرمق شرطیه ، بو اثر، سلجوقیلرک ایلک دورلرینی آز چوق تنویر ایدمه یله جکدر .

کوبییلی زاده محمد فؤاد

ف . ا . آ . قرارزه : جنکیز خانیه . — چین سالنامه لرینه نظرأ جنکیزک تاریخ حیاتی . هایدلبرغ : قارل وینتر ندریات مؤسسه سی ، ۱۹۲۲ [۱۱۲ اوطوغرافیک صحیفه و ۲۰ تابلو] ، ۴ لک جیمنده ، هایدلبرک پورتیم ترسیاتی نمونه لرندن .

چینده حکم سورن سلاله لر دن هیچ برینک تاریخی، «یوان» سلاله سنک کی قدر نقصان و وضوح سز دکدر . بوسلاله نک مؤسسای اولان «جنکیز خان» ک تاریخ حیاتی ده عینی وجهه صوک درجه ده مغلق اولوب، مسلسل و سالم و ثابقه استناد ایتمز . اونک ایچون، مؤلفک «یوان شی» نک برنجی مبحثی ترجمه ایدرک بو بویوک جهانکیرک ترجمه حاله اساس اتخاذا ایتمه سی ، حد ذاتنده پک او قدر موفقیت و مکافات وعد ایدن برایش دکدی .

ترجمه ده هیچ بر نقطه طی ایدله مشدر؛ فقط اصل مسئله، متنک، کندیسنه و بریلن امک و زحمته لایق اولوب اولماماسیدر . الله موجود اولان متن و مأخذلر دن هیچ بریسی ، «جنکیز خان» قومانداسنده خروج ایدن موغوللره دائر کافی معلوماتی احتو اتمیور . هر حاله

بومعلومانک ، مختلف منبعلردن آرانیلوب بولنش اولماسی و برچوق تمل طاشلرینه استناد ایتدیریلهسی لازمدر .

« یو آن شی » ، ۱۳۶۹ تاریخنده باشلانیلوب اون آی سوکرا اکل ایدلدیکنه کوره ، پک چابوق بیتیریلن برایش اولمشدر . تام بو اثناده ایکی بویوک اثرک تألیف واکالیله اوغراشیلوردی : « یو آن شهنغ وو چین چنغ لو » و « یو آن چا او می شی » . بونلردن برنجیسی ، نصلکه عنوانندنده آکلاشیلور ، اول « شی - تسوس (قوبلای خان) ک » زمان حکومتنده تألیف ایدلمشدر ؛ چونکه ، « شهنغ وو » جنکیز خانه هنوز ۱۲۶۶ سنه سنده ویریش بر عنواندر . « چین چنغ لو » بر آنونیم اثردر . بو اثر ، جنکیز خانک پدری اولان « یسوکای » ایله باشلار و ۱۲۳۷ تاریخنده « تایی - چونغ (اوکتای خان) ک » وقاتیله ختامه ایرهر . بو اثری غالباً « یو آن شی » یی جمع وتصنیف ایدنلر (قومپلاتور) لر ، اساس اتخاذا ایتشدر . بوتون خطالر و وقایع تاریخیه نك سنه لرینی کوسترن رقلر ، آلت اوست ویا کلیش اوله رق ، رسمی تاریخه بو اثردن انتقال ایتشدر .

« یو آن چا او می شی » ، اولکنه نسبتله داها چوق مهم وایی مآخذ اوله بیله جک بر اثردر . بو اثر ۱۲۲۸ ده یعنی جنکیز خانک وفاتندن بر سنه سوکرا یازیلوب بیتمشدر . هر نه قدر اثرک مؤلفی معلوم دکلسه ده ، هر حالده بویوک قیصرک (جنکیز) معاصر لرندن بریسی اولدیغنده شهبه یوقدر ؛ وکتابی ، اک موثوق معلومات تاریخیه یی محتوی عد اولونه بیلیر . « می شی » نك مؤلفی ، « یو آن » سلاله سنك سنه لك سالنامه لرنده چوق دفعه اسمی کچن « تسوپنی چی یه ن » اولماسی قوتله وارددر . اثر موغول لسانی و او یغور حرفلیله یازیلشدر .

« یو آن شی » نك زمان انتشاری اولان ۱۳۷۰ تاریخنده « می شی » هنوز چینجه یه ترجمه ایدیله مش اولدیغندن ، « سونغ لی نهن » و « وانغ هوئی » طرفندن استعمال واستفاده ایدیله مه مشدر . بالاخره ترجمه ایدیلهرک « شهنغ وو کایتی نهن لو » عنوانی ویرلمشده ، « تاریخ اسرار » معناسنه کلن اسکي اسمی « می شی » ایله داها ایی معروف اولمشدر . حکمدارلق خاندانی اجدادینک ، بر قورد ودیشی کییک تقریبی ایله ظهورینه دائر اسرارلی افسانه لرله اسکي تورک اسطوره لرینی آکدیراجق شکلده باشلایان « می شی » ، « بودنجیر » دن باشلایان « یو آن شی » یه نسبتله ، داها اون بر بطن (ژه نه راسیون) کرپره قدر کیدر . خلق لهجه سیله ماصال شکلنده نسلدن نسله آغزندن آغزده انتقال ایدن حکایه و افسانه لر ،

«یوآن شی» یی اجمال و تأیید ایدن قیمتلی و شقه لر اوئوب، جنکیز خانہ دائر یازیلان هیچ بر تاریخ بونلردن مستغنی اولاماز. دیگر شیر میاننده مطلع اولدیغمز برشی داها وارکه، اوده «تموچین» ک جدا کبری اولان «قابول» ک ایلك خان عنوانی آلان آدام اولماسیدر. بوذات، وفاتی اثناسنده، قبیله سنک ریاستنی همشیره زاده لرندن بریسی اولان «آمباغای» ه بالاعتاد ترك ایتشد. بو «آمباغای»، «قولون» ایله «بویین نور» آراسنده تاتارلر طرفندن اسیر ایدیلهرک «چین» سراینه تسلیم ایدیلدی؛ اوراده وفات ایتدی. «آمباغای» ک خلفلری «تایچی غود» قبیله سنه ریاست ایتدیلر. ملتی، بونک اوزرینه «قابول» ک اوغوللرندن «هوتولون» ی خان انتخاب ایتدیلر. «هوتولون» بالاخره تاتارلره قارشى متعدد دفعه لر انتقام آقینی یاپدی.

بو آقینلردن بریسنده، تاتار رئیس لرندن «تموچین» ایله دیگر بعض سر کرده لر «یسوکای»، «اسیر دوشدیلر». «یسوکای» تام او ائاده یکی دوغمش بولونان اوغلنه، بوسر کرده لرندن «تموچین» ک اسمنی ویردی. کوچک «تموچین» دوقوز یاشنه کلیر کلز، باباسی «یسوکای» اوغلنی یاننه آلهرق جوار قبیله لره، اوغلنه مستقل زوجه اولایله جک برنشانلی آرامغه چیقدی؛ و «تموچین» ی «هونغ کیرات» قبیله سی نزدنده براقهرق کندیسى عودت ایدیورکن، یولده تاتارلر طرفندن زهیرلندی. بوتون بوتقرعات و خصوصاته دائر، «یوآن شی» آدی کتابده هیچ بر بحث یوقدر.

جنکیزک تاریخ ولادتى، «رشیدالدین» ه نظر آ ۱۱۵۵ تاریخ میلادیسیدر. بشیکی و [مسقط رأسی]، «کنتای» سلسله جبالندن. «بورخان» داغک شرقنده کی «ته نقری»، ایرماغی کنارنده کائندی. سلسله جبالک شمالندن «اونون» و جنوب غربیسندن «کروله ن»، صولری نبعان ایدر. بویکی نهر آراسندن باشلایان موغوللرک منطقه سی، غربده و «تولا» نک جنوبنده «کیرات» قبیله سنک منطقه سنه قدر دایانیر. بورادن باشلایوب «اورخون» و «سه له نغا» صولرینک برلشهرک جریان ایتدکلی منطقه ده اوچ «مهرکیت» قبیله سی توطن ایدر. «اونون» ک شمالنده «تایچی غود» قبیله سی اوطورور، «آرخون» ایرماغک شرقنده «قولون» ایله «بویین نور» آراسنده تاتارلرک منطقه سی بولونور و داها شرقده «چاموفا» لر اوطوروردی. جنوب شرقیده (خالکا صوینک منبى) منطقه لرنده، «هونغ کیرات»، ئی کیراس، هورلاس، دوربه ن، هاتا کین، سارچوت «قبیله لری اوطورورلردی.

غریبده، «نایمان» لرك بویوك حكومتی كائندی . غرب شهایله «اویرات» و «چارچهرات» لرك كوچوك منطقهلری كائن اولوب، یاری مستقل یاری نایمانلرك اداره سنده ای دیلر . بونیم مستقل مملکتلر ایکی قسمدن مرکب دی : بوکونکی «قوبدو» نك شهایله «تایان خان» و جنوبده «بویوروك» حکم سوریورلردی . جنوب غربیدن «هسی، هسیا» لر «اویغور» لر، «هسی لیاو» لرالتحاق ای دیورلردی . جنوبده «چوچن» حكومتی كائن ای دی . جنوب شرقده «اون غوت» لرك مرعالی وار ای دی .

۱۱۶۷ تاریخده «یسو کای» اولدی . «تموچین» هنوز ۱۳ یاشنده ای دی . قبیله سنك بویوك برا کثرتی «تایچی غود» لره التحاق ای تدی . صوکرالی، «تموچین» بویودیکی زمان، «تایچی غود» لر قورقه باشلا دیلر؛ زیرا بو، اونلره تهلكه لی اوله جق کبی کورونیوردی . «تموچین» ی یاقلا دیلر، اولدورمك ایستورلردی؛ فقط او، برقولایخی بولارق فرارایدوب «چیلاغون» ك باباسی اولان «تورغان شارا» یه التجا ای تدی وحسن قبول کوردی . بورادن اولا والده و برادرلرینك یانه عودت ایله «هونغ کیرات» قبیله سنك یاننده بولونان نشانلیسی آلوب کلدی . نشانلیسی و برادرلری ایله برابر «کهرایت» قبیله سنك ریسی اولان «وانغ خان» ی آریوب بولدی؛ و اونکله، تا باباسنك تأسیس ای تدیکی دوستلق اتحادینی تجدید ای تدی . ۱۱۷۷ تاریخده «مهرکیت» قبیله لرندن بر آقینجی سوروسنی «تموچین» ك قرارکاهی باصه رق «بورخان» داغنك ائتکلرنده کنج زوجه سنی اسیر ای تدیلر . کندیسی داغله التجا ای دهرک یاقایی قورتاردی .

بو وقعه اوزرینه، «تموچین»، دوستی اولان «وانغ خان» ی امداده چاغیردی . «وانغ خان»، «چوئی رات» لرك ریسی اولان «چاموغا» ایله برلکده «مهرکیت» قبیله سنی مغلوب ای دهرک تموچینك زوجه سنی استرداد و زوجته اعاده ای تدی . «چاموغا»، «تموچین» ك کنجلك دوستی و اوزاقدن اقرباسی ای دی، و بر سنه دنبری ده بر قرارکاهده اوطوریورلردی، فقط «تموچین» صوکرالی «چاموغا» یه اعتماد ای تمه یه رك خصم اولدی . بونك فرقه واران «چاموغا»، برکیجه کیزلیجه قرارکاهی ترك ای دهرک قاچدی . قبیله سنك بویوك بر قسمی اوندن واز کپهرک «تموچین»، التحاق ای تدیلر . بصورتله تموچینك معیتی کیتدکجه چوغالیور و قوتله نیوردی .

«یوان شی» بوتون بووقایی مسکوت بر اقره رق . «تموچین» ایله «چاموغا» آراسنده کی

مجادله‌یه ، اسباب و تفرعاته تماس ایتمدن بلا واسطه کچر . آرز زمان اول « وانغ خان » نایمانلر طرفندن مغلوب ایدیلهرک « قاراختای » لرك يانسه قاجش ایدی . وقتا که ، « تموچین » ك قوتلندیکنی ، معیتك چوغالدیغنی ایشیتدی ؛ عودت ایدهرك تموچینك یاردیمی ایله تکرار استقلالنه قاووشدی . معیتك « تموچین » ه التحاقیله آچیقده قالان « جاموغا » ، « تموچین » ه تعرض ایتدی . « تموچین » مغلوب اولارق « اونون » نهرینك کنارینه چکلدی . بو وقعه‌دن « یو آن شی » ، تا « یسوکای » اولدکدن سوکرا ، (ذیل) اولارق بحث ایدر . ۱۱۹۶ تاریخنده « تموچین » تاتارلره قارشى حرب ایدیوردی . « تموچین » « وانغ خان » ایله برلکده ایمراطوره ، تاریخی دشمنلرینه قارشى یارديم ایدهرك اونلری مغلوب ایتدیله . بونی متعاقب « تموچین » تکرار شهرت وقوت بولغه باشلا دیغندن « جاموغا » نك احتراضی تحریك ایتدی ؛ واونی ، جنوب شرقی قبیله‌لرله بر « قو آلیسیون » تشکیلنه سوق ایتدی . قبیله‌لر بی نی « غورخان » نصب ایتمک ایسته‌یورلردی . بوندن ماعدا « جاموغا » « نایمانلر ، مهرغه‌دلر ، اویراتلر ، تایچی غودلر ، سالچی غودلر » ایله ، « تموچین » و « وانغ خان » ه هجوم و تعرض ایده‌یلمک ایچون اتفاقلر عقد ایتدی (۱۲۰۱) . فقط بریکیلر بو اتفاقدن تام وقتنده خبردار اولدقلرندن ، ایکسی بردن بوتون بو متفق دوشمان قبائلنی « بوئین کولی » جوارنده صیقیشدیرارق مغلوب ایتدیله .

« تموچین » مغلوبلردن « تایچی غود » لری شماله دوغرو « اونون » صوبینه قدر تعقیب ایدرکن ، « وانغ خان » ده « جاموغا » نی شرقه دوغری « آرغون » نهرینه قدر صیقیشدیرارق اوراده تسلیمه مجبور ایتدی . بو ظفر ، « یو آن شی » ناهنده کی ائرده ، محرف ویا کلیش اولارق ، ایکی مختلف ظفر شکلنده موجوددر . « وانغ خان » بو غلبه‌نی متعاقب « تموچین » دن داها فضله قوت و شهرت قزاندى ؛ فقط آرالرنده کی دوستلق و تساند دائما باقی قالدی ؛ حتی ۱۲۰۲ تاریخنده « وانغ خان » « نایمان » لره قارشى یکیدن بر انتقام سفرینه یورودیکی زمان ، « تموچین » ده معیتله برلکده تعرضه اشتراك ایتدی .

مملکتك جنوبنده حکم سورن « بو یوروک » ، آلتای داغلرینك اوزرینه سورولهرك « بوردو » کولنه قدر تعقیب ایدلدى . رجعتده « تاپان خان » ك قطعاتی یوللرینی کسندی . « وانغ خان » محاربه میداندن چکلیمک ایسته‌دیسه ده موفق اولامادی ؛ دوشمان طرفندن فنا حالده صیقیشدیرلدى ایسه ده ، « تموچین » ك مؤثر و قطعی یاردیمیله قورتولدی . آنا وطنه

عودت‌نرنده هر ایکی متفق و دوست ، غلبه و اتفاق خاطره‌لرینی تسعیداً بایرام یاپدیلر . شیمدی کرک شرقده کرک غربده اک قوتلی رقیبلر برطرف ایدیلمشدی؛ یالکز «مهرکیت» لر تسلیم اولامشردی ؛ فقط ضعیف اولدقلرندن تهلککلی عد اولونمورلردی . «تموچین» فرصدن استفاده ایده‌رک «دورت تاتار» قبیله‌سنی خراجه کسدی ؛ «وانغ خان» یالکز کندی حسابنه «مهرکیت» لره هجوم ایله زنکین غنیمتله اغتنام ایتدی .

بو ایکی متفق آراسنده تفوق و ریاست احتراصلری باش کوسترمکه باشلادی . «وانغ خان» ک مصیتی آراسنده بولونان «چاموغا» ، «وانغ خان» ک اوغلی «سانغون» ه حلول ایده‌رک ، اونو «تموچین» ه هجومه تحریک ایدیوردی ؛ و موفق اولدی . وقوع بولان محاربه‌ده «تموچین» پریشا اولدی ، یاننده آنجا ۴۰۰۰ سوارسی قالدی . تالیف بین تجربه‌سی ده مؤثر اولامادی . بویوک قوتلی قومشوسی طرفندن دائماً هجوم و مغلوبیتنه محکوم اولارق جوارنده یشامقدنسه ، داها اوزاقلره ، شماله دوغر و چکلهمه‌ی «تموچین» ترجیح ایتدی ؛ و «بايقال» کولی جوارنده بو کونکی «بوريات» لرک ساکن اولدقلری منطقه‌ده یرلشدی . «وانغ خان» شیمدی بوتون شمالی موغولستانی مملکتیله توحید ایتشدی ، وعینی درجه‌ده قوتلی هیچ بر رقیبی قالمش ایدی . آرزمان سوکرا «تموچین» صوکه درجه جرأتکارانه بر تعرضه جنوبه دوغری صارقه‌رق بوندن انتقام آلمغه تشبث ایتدی . اولابرحیله قوللانهرق بر قاچ پیشدار ایلیچی کوندردی . ایلیچیلر ، متواضع و نیازکارانه سوزلرله «وانغ خان» ک حس مرحمتی تحریک ایده‌جکلر ، و کندیلری حقنده هر هانکی برشه‌یه میدان و یرمه‌یه جکلردی . بوجاسوس ایلیچیلر واسطه‌سیله ، «تموچین» دوشمان قرارگاهنده عیش و عشرت و سفاهتک حاکم اولدیغنی ، و هیچ بر کیمسه‌نک حرب و ضربی ، بر حرکت مسلحه‌ی خاطرینه بیله کتیرمدیکنی اوکرندی . «تموچین» مدهش و پک سریع بر حرکتله رقیبنک مملکتنه آقین ایده‌رک سراپا استیلا ایتدی ؛ «وانغ خان» ک ملت و مملکتنه حاکم اولدی (۱۲۰۳) . ایکنجی سنه «تموچین» ینه بویوک و متحد دوشمانلرک تعرضی قارشوسنده قالدی . «تایان خان» قومانداسنده ، «نایمانلر» اوریاتلر ، سالچی غودلر ، مهرکیت لر ، و بوتون دیگر جنوب شرقی قبائلندن مرکب قوتلی بر کتله متحده تعرض ایتدیلر . فقط «تموچین» النی چابوق طوتارق دوشمانلرینه تقدم ایتدی . غربه دوغری صالديرارق «قانغای» داغلی جوارنده خصم‌لرینی مغلوب ایتدی و «تایان» اسیر اولدی ، همان بوتون قبائل تسلیم اولدیلر . یالکز «مهرکیت» لر اوسنه‌نک صوکه بهارنده ایکنجی بر حرکتله تشکیل ایدیلدیلر . بوصول موفقیتدن سوکرا

«تموچین» باشند باشه موغولستانه حاکم اولدی . شیمدی آرتق کوزینی اوزاقلره توجیه ایتدی. (۱۲۰۵) ده «تانغوت» لرك حكومتنه «هسی، هسیا» یه آقین ایتدی . ۱۲۰۶ده «اونون» ایرماغنك منبعنده بویوك بر بکلر قونغره سی عقد ایتدی. بوقونغره ده «تموچین» بوتون خانلرك خانی اعلان ایدلدى [غالباً «جنکیز خان» ك معناسی ده «خانلرك خانی» دیمكدر] .

بورادن اعتباراً «یوآن شی» داها موثوقدر؛ وقایعك زمانی کوسترن تاریخلر داها منتظمه شیر :

۱۲۰۷ده: «هسی - هسیا» یه قارشى ایکنجی برسفر یاپیلدی و «قیرغیز» لرك اولككسى اولان «وولی یانغ های» ضبط ایدلدى .

۱۲۰۸ده: «نایمان» و «مهرکیت» لرك بقیه سی مغلوب ایدلدى . «مهرکیت» لرك رئیس اولان «توتو» حربده مقتول دوشدی . «نایمان» لرك رئیس اولان «کوجلوك»، «اویغور» لرك یاننه قاچدی ؛ دیگر بر سر کرده اولان «قارلیق» هیچ بر طرفده قبول ایدیلده دیکندن، نهایت «قاراخیتای» لرك رئیس «غور خان» نزدنده آنجا ق بر موقع قبول بوله ییلدی .

۱۲۰۹ده: «اویغور» لر، جنکیز خانه بیعت ایتدیلر ؛ «هس هسی یا» یه قارشى اوچنجی بر سفر یاپیلدی ؛ پایتختلری اولان «هسینگ چینگ» یاخود «نینغ سی یا» شهرینك ضبطی وصلح عقیدله نتیجه لندی .

۱۲۱۰ده: «چین» ایله ایلك چارپشمه و «ووشاپا او» استحكامنك ضبطی .

۱۲۱۱ده: «قارلیق» مهزم اولدی ؛ «چین» ه قارشى ایکنجی برسفر داها یاپیلدی ؛ موغوللر، «چوبونغ کو آن» ه و «په کینغ» ه قدر (پکین) سوقولدی لر . «کوجلوك»، «قاراخیتای» ده موقع حاکمیتی الده ایتدی .

۱۲۱۲ده: «چین» ایله حربده دوام ایدیلدی ؛ «په کینغ» محاصره ایدیلدی . «تاتونغ» نامی ویریلن (پایتختك غربی قسمی) نه هجوم ایدلدى . «جنکیز خان» یارالانرق کیری په چکلدی . صوك بهارده «لی یا او یانغ» دینیلن (پایتختك شرقی قسمی) ضبط ایدلدى .

۱۲۱۳ده: «چین» اوزرینه قازانیلان بویوك ظفری متعاقب، «هو پای» و «هوتونغ» نامنده کی (نهر احرك شماله تصادف ایدن) قیسلر الحاق ایدیلدی لر .

۱۲۱۴ده: «چین» ایله صلح عقدا ایدلدى . «چین»، پایتختی «پی نهن» یاخود «قای فنه نغ» ه نقل ایتدی . «موهولی»، «لی یا او تونغ» ك ضبطی متعاقب شهرى ترك ایله هجرت ایتدی .

۱۲۱۵ء : «په کینغ» محاصره ایدلدی. «په کینغ» ی قورتارمغه کلن قوتلی بر چین اوردوسی مغلوب اولدی. و شهر ضبط ایدیلدی. «هس هسی یا» دن «کو آن چونغ» یا خود «شانسی» یه دوغری بر هیئت سفریه حرکت ایتدی.

۱۲۱۶ء : جنکیز خان موغولستانک شماله عودت ایتدی.

۱۲۱۷ء : «موهولی» جنوب هیئت سفریه سنه قوماندان نصب ایدیلدی؛ و «هو پای»، «شانغونغ»، «شانسی» منطقه لرینی تمامیه فتح ایتدی. «تومه ده» و «قیرغیز» لرك بر قیامی «چودشی» طرفدن باصدیرلدی.

۱۲۱۸ء : «هس هسی یا» یه قارشی سفر و پایتختلرینک محاصره سی، قرالترینک غربی «لی یانغ» ه فراری. «قوره آ» (قورا) خراجکندارلنی قبولنه دائر بر هیئت کونده ردی. موغولر قطعائی «کوجلوک» ی «کاشغر» ه قدر تعقیب ایله (پامیر یا یلاسنگ) «چونغلیغ» داغنده قتل ایتدیلر.

۱۲۱۹ء : «خوارزم» ده «بوویک خان» ک ایلچسی قتل ایدیلدی. اورایه قارشی بر سفر ترتیب و پلانلر حاضر لاندی، فقط ارزاق کافی درجه ده بولونه مدیغندن تأخیر ایدیلدی.

۱۲۲۰ء : جنکیز خان قیشی «ایرتیش» ده کچیره رک غربه دوغری سفر ایله بیلیمک ایچون قوت جمع ایتدی. «اویغور» بکلری، «قارلق» رئیس لری و «آمالغ» قرالی تعهداتلری موجبجه معین مقدار قوای سفریه ایله جنکیز خانه التحاق ایتدیلر. صوک بهارده قیصر (جنکیز)، «اوترار» ی ضبط ایتدی. (یو آن شی یه نظراً بوشهرک یا کایش اولارق ایکی دفعه ضبطی یازیلشدر: بردفعه ۱۲۱۹ء «نه تالا» نامنده، دیکر دفعه ۱۲۲۰ء «ووتولو» نامنده). صوکرا «سیحون» نهرینی کچهرک و بوویک چولی باشندن باشه قطع ایله رک «بخارا» و «سمرقند» شهرلرینی بربری آرقه سنه فتح ایتدی (یو آن شی یه نظراً بوشهرک یا کایش اولارق بوشهرک ۱۲۲۰ و ۱۲۲۱ء ده ایکی دفعه ضبط ایدیلدیکنی بازار).

«جبه» نامنده بر قوماندان «جلال الدین خوارزمشاه» ی تعقیب ایچون غربه کونده ریلدی.

۱۲۲۱ء : «جبه»، «جلال الدین» ی «بخر خزر» ه قدر سوردی و دهاها فضله تعقییدن واز کچدی. «چوچی» قومانداسنده کی اوردوده «خوارزم» ک پایتختی اولان «اورکنج» ی محاصره و مدهش مقاومتی قیرازق سقوط ایتدیردی. قیصر، «دمیر قپو» ده قرارگاه قورازق اولا «تولوی» معیتده بر قوت کونده ره رک «ام دریا» نک شمالنده کی بوتون

حوالی بی استیلا ایتدیردی؛ صوگرا عینی اوردوی «خراسان» ه توجیه ایله باشدن باشه بوتون مملکتی قولایلقله ضبط ایتدیردی .

۱۲۲۲ ده: بو ائتاده «جلال الدین» معیتنده یکی قوتلر «غزنه» ده برلشدی . ایلك بهارده «جنکیزخان»، جلال الدینه قارشى یورویرهك «ام دریا» نی کچدی و «بلخ» ی ضبط ایتدی؛ و قارلی «هندو کوش» داغرینه دوغری یوکسلیدی . و «تالقان» استحکاملری اوکنده توقف ایتدی . اوردوسنک پیشدارلری جلال الدینه یتیشهرك چارپیشدیله، فقط مغلوب اولدیله . جنکیز بونی خبر آلتجه بوتون سرعتیه یتشدی، «اندوس: سند» ك غرب ساحلنده محاربه به طوتوشدیله . «جلال الدین» مغلوب اولارق هندستان ایجریلرینه دوغری قاچدی . و تعقیبنه «بهلا» نامنده کی آدام کوندرلدی . جنکیز، یازی «بهروآن» ده کچردی؛ اوردوسنی «هندو کوش» دن کیری به چکرك صوگ بهارده «ام دریا» و «سیردریا» بی کهرک «خوقند» ه عودت ایتدی . بوسنه «جبه» نامنده کی قوماندان قافقاس داغرینی کهرک «قیچاق» حوالیسنی استیلا ایتدی . ۱۲۲۳ ده: «خوارزمی» لرك مملکتی سراپا اشغال ایدیلدی وهرشهره «داروغاچی» نامی ویریلن والیر تعیین ایدیلدی؛ بونلر انتظامی تاسیسه مأموردیلر . «جبه» بوآراق روسلر اوزرینه بوپوك برظرقازانهرق ایکی روس پرنسنی اسیرآلدی و «وولغا» اوزرنده کی برچوق شهرلری یغما ایله مبدول غنیمت الده ایدرهك شرقه عودت ایتدی .

۱۲۲۴ ده: یتش یاشنه کن جنکیزخان غربده کی سفرلرینه نهایت ویرهك وطننه عودت ایتدی . عودتنده بوتون قطعاتی وامراسنی مبدول عطیه لرله مکافاتلاندردی .

۱۲۲۶ ده: «هسی هسی یا» یه قارشى تکرار حربه باشلادی . «ههی شوئی» موقع مستحکمنی ضبط ایتدی . قیصر، یازلق قرارگاه اولهرق «چوهون» داغنی انتخاب ایتدی . (بوکونکی «آلاتان» منطقه سننده «نینغ هیا» نك غربنده) . غربی «لی یانغ» آلتندی (بوکونکی «قان چو»، لی یانغ چو، و سوچو» منطقه لرینی محتوی اولان) . عینی سنه نك صوکنه دوغری قیصر، «لین چو» یه دوغری یورویرهك تخلیصه کن اوردوی مغلوب ایتدی (یاخت اولان «نینغ سی یا» شهرینک جنوب شرقیسنده کائن مدهش بر موقع مستحکم) . عینی زمانده «چین» ك جنوبی یاختی اولان «قای فه نغ» موغوللر طرفندن محاصره ایدیلدی .

۱۲۲۷ ده: قیصر «نینغ سی یا» نك محاصره سی ایچون برآوردو براقهرق نهر اجمری

مرور ایتدی؛ «لین‌تاو» و «هسی‌نینغ» شهرلرینی ضبط ایتدی. سوکرا یازی کچیرمک ایچون «لی‌یوپان» داغ‌لرینه صیفیه قوردی. بورا ده «هسی‌هسی‌یا» نك سقو طی خبرینی آلدی. سکزنجی آی ایدی. قیصر، «هوتاو» نك جنوب شرقیسنه کچرکن سیاحت قرارکهنده وفات ایتدی. تصادفاً «هسی‌هسی‌یا» حکمداری، قیصری آلفیشلامق و اوکا عرض عبودیت ایتمک ایچون اوکون اورایه کلشدی. زواللی اعدام ایدیلدی. متعاقباً وفات خبری اعلان ایدیلهرک نغشی «کهروله‌ن» ایرماغنک ساحلنه کتیرلدی.

ایشته مختلف منبعلردن اقتباس ایله ایدینیلهن معلومات بوندن عبارتدر؛ بوتون تفرعاتک متمم ذیل اولارق، بوکا علاوه‌سی لازمدر. «یوآن‌شی» یه قارشى یاپیلان تنقیدلرده، مترجمه تعلق ایدر بر نقطه قطعياً یوقدر. مترجم، سوک درجه زحمت و همت صرفیله، ۱۰۰۰ دن فضله ملاحظات و اشارات قید ایدهرک، اساساً قولایلقه قابل حل و هضم اولمایان متنی جانلاندرمغه و قابل استفاده بر شکله صوغغه اوغراشمشدر. جوغرافی قیدلر و ایضاحلر واقعا غیر کافیدر؛ هر نه قدر، موغوللر دورینک جغرافیاسنی اساسلی صورتده تعیین و تثبیت ایدهبیلهجک مقدارده الهه کافی مالزمه موجود و بوخصوصی نظر دقتدن اوزاق طوتماق خیلی اهمیتلی و قیمتلی برایش اوله‌جق ایسه‌ده، مؤلف، نه‌دسنه، بونی صددر خارجی عدایتشدر. مع‌مافیه فضله تفصیل و توسعه صحیفه لر معز مساعد دکدر. بوندن ماعدا «ادبیات: کتابیات» فصللری ده پک ناتمامدر. فقط یقینه «الکصلاحیتدار کیمسه‌لر» طرفندن بو یوک و مفصل بر موغوللر تاریخنک نشر ایدیله‌جکنی سوغجه خبر آلدق. چین تاریخنه طائوئئاتق و وسائطک تفصائلنی قارشیسندنه، بوتون شرق و غربده کی ماخذلره مراجعت ایدیلهرک بالخاصه بو نقطه‌دن (ادبیات- معارف) یاپیلاجق تدقیقات، هر حالده چوق مشکل بر اوغراشمه و پک تقدیره لایق برایش اوله‌جقدر. مادامکه بویله بر اترك ظهور و نشرینی قطعیتله بکه یورز، او حالده شیمدی بورا ده فضله تفصیلات و یرمه‌یه‌زک، مذکور اترك انتشارینه قدر بخی تأخیر ایدهبیلیرز.

فهره - استاره

[«آسیامایور» مجموعه سنک برنجی جلدینک برنجی صایسندن ابراهیم صبری بک طرفندن ترجمه ایدیلشدر].